

Kitaristina musiikkiteatteripro- duktioissa Godspell ja Hair

Mikael Wilska

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2020

Musiikin tutkinto-ohjelma
Musiikkipedagogin suuntautumispolku

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiiikin tutkinto-ohjelma
Musiikkipedagogin suuntautumispolku

WILSKA, MIKAEL:

Kitaristina musiikkiteatteriproduktioissa Godspell ja Hair

Opinnäytetyö 37 sivua, joista liitteitä 6 sivua
Joulukuu 2020

Opinnäytetyöni käsittelee kitaristin työtä Godspell- ja Hair-musiikkiteatteriproduktioissa. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa kuvaillaan kitaristin tehtäviä musikaalien eri vaiheissa, aina produktioiden aloituksesta esityksiin asti. Siinä kerrotaan, millaisista lähtökohdista musiikkiteatteriproduktiot toteutettiin ja millaisia eri vaiheita sekä työtehtäviä se käsitti kitaristina.

Työssä perustellaan päätöksiä siitä, miksi näissä kahdessa musiikkiteatteriproduktiossa käytettiin tiettyjä instrumentteja, vahvistimia ja efektejä. Siinä kerrotaan, millaisia vaatimuksia musikaalien esiintymistilat asettivat bändille ja millaisia asioita tuli ottaa huomioon yhteisessä esiintymistilassa.

Lopuksi pohditaan, mikä musikaaleissa oli haastavaa ja millaisia ominaisuuksia kitaristilta vaaditaan musiikkiteatterissa sekä mitä uutta kirjoittaja oppi näiden kahden musiikkiteatteriproduktion aikana.

Asiasanat: kitaristi, musikaali, musiikkiteatteriproduktio, Godspell, Hair

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Culture and Arts, Music
Music Pedagogy

WILSKA, MIKAEL:
Working as a Guitarist in a Musical Theatre Production
Godspell and Hair Musicals

Bachelor's thesis 37 pages, appendices 6 pages
December 2020

This thesis discusses the work of a guitarist in Godspell and Hair musical theatre productions. The theoretical part of the thesis describes the tasks of a guitarist at different phases of the musicals, from the beginning of the production to the performance of the musicals. It discusses the basis of the musical theatre productions, different phases and tasks it involved as a guitarist.

The thesis rationalizes the decisions as to why certain instruments, amplifiers and effects were used in these two musical theatre productions. It explains what requirements the performance stage demanded from the band and what factors had to be considered at the live performance stage.

Lastly, what was challenging in the musicals, what qualities are required as a guitarist in musical theatre and what the author learned during these two musical theatre productions, are reflected on.

Key words: guitarist, musical, musical theatre production, Godspell, Hair

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	GODSPELL	6
2.1	Musikaalin taustaa	6
2.2	Kitaraosuuksien jakaminen	7
2.3	Nuotit.....	7
2.4	Soittimien, vahvistimen ja efektien valinta musikaaliin	8
2.5	Harjoitukset ja esitykset	13
3	HAIR	17
3.1	Musikaalin taustaa	17
3.2	Kitaraosuuksien jakaminen	19
3.3	Soittimien, vahvistimen ja efektien valinta musikaaliin	20
3.4	Harjoitukset ja esitykset	23
4	POHDINTA	28
	LÄHTEET	31
	LIITTEET	32
	Liite 1. Godspell-musikaalin Finale-kappaleen nuotti	32
	Liite 2. Linkki "Godspell delay-kitaraefektit" videotallenteeseen	34
	Liite 3. Linkki "Alas For You" videotallenteeseen	35
	Liite 4. Linkki "Aquarius" videotallenteeseen	36
	Liite 5. Linkki "Hair-kitaraefektit" videotallenteeseen	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee kitaristina toimimista ja siihen liittyviä tehtäviä Godspell- ja Hair-musikaaleissa. Godspell-musikaali esitettiin Tampereen Työväen Teatterissa talvella 2018 ja Hair-musikaali Tampereen yliopiston Teatterimontussa talvella ja kesällä 2019. Kitaristina toimiminen musiikkiteatterissa pitää sisällään monia eri tehtäviä, vaiheita ja erityispiirteitä. Musiikkiteatteriesitykseen liittyy paljon valmistelevaa työtä, joka ei lopullisessa esityksessä näy yleisölle. Voidaankin kuvainnollisesti sanoa, että yleisölle näkyvä esitys on vain jäävuoren huippu ja meren pinnan alapuolella, näkymättömissä, on suuri järkäle jo tehtyä valmistelutyötä. Kun kaikki ovat vihdoinkin valmiina ja juuri ennen kuin kapellimestari laskee ensitahdit käyntiin, on musiikkiteatteriproduktion työryhmä käynyt läpi useita eri vaiheita matkalla kohti lopullista esitystä. Keskityn tässä opinnäytetyössäni kuvailemaan musiikkiteatterin yhtyeen kitaristina toimimista ja siihen liittyviä tehtäviä kahdessa eri musiikkiteatteriproduktiossa.

Olen musiikkipedagogiopinnoissani päässyt toimimaan monipuolisesti erilaisissa produktioissa, niin klassisella kuin rytmimusiikin puolella. Olen onnekas, sillä Tampereen ammattikorkeakoulussa tähän on ollut myös mahdollisuus. Opiskelen musiikkipedagogilinjalla pääaineena klassinen kitara. Sähkökitaran sivuaine on avannut minulle monia mahdollisuuksia toimia myös rytmimusiikin ja musiikkiteatterin puolella. Tähän on vaikuttanut mielenkiintoni opiskella musiikkia monipuolisesti ja avarakatseisesti yli generajojen. Olen ollut mukana lukuisissa musiikkiteatteriopiskelijoiden tutkinnoissa ja opinnäytetyökonserteissa soittamassa kitaraa; niin sähkökitaraa kuin teräskielistä akustista kitaraa. Pääsin myös opintojeni aikana soittamaan kitaraa kahteen musiikkiteatteriproduktioon; Godspell- ja Hair-musikaaliin.

2 GODSPELL

2.1 Musikaalin taustaa

Godspell on Stephen Schwartzin säveltämä ja John-Michael Tebelakin kirjoittama yhdysvaltalainen musikaali, joka kantaesitettiin Off-Broadwaylla vuonna 1971, josta se siirtyi Broadwaylle vuonna 1976. Musikaali perustuu juoneltaan Matteuksen ja osin myös Luukkaan evankeliumissa kerrottuihin Jeesuksen vertauksiin, jonka ensemble esittää vahvasti huumorilla sekä vaudevilleperinteellä maustettuna. Laulumelodiat on lainattu amerikkalaisista hymneistä, mutta kappalet on sovitettu uudelleen raikkaiksi ja moderneiksi versioiksi bluesin, rockin ja gospelin hengessä. Alkuperäisten tekijöidensä mukaan Godspell-musikaali on ennen kaikkea tarina rakkauden, anteeksiannon ja välittämisen tärkeydestä. Sen ilosanoma kantaa yli uskontojen ja kulttuurien rajojen (Broadway Musical Home 2020.) (Kuva 1).

KUVA 1. Godspell-musikaalin mainosjuliste. (Sunnari 2017)

2.2 Kitaraosuuksien jakaminen

Kun saimme tiedon musikaalin toteutumisesta ja valinnasta bändiin, aloimme kuunnella musikaalin kappaleita läpi Spotify-suoratoistopalvelusta yhdessä Godspell-bändin toisen kitaristin Tuomas Kiiskin kanssa ja sovimme kitaraosuuksien jakamisesta. Godspell-musikaaliin on kirjoitettu kolme eri kitarastemmaa ja meillä oli käytössä kaksi kitaraa, joten meidän tuli päättää, mitkä kitarastemmat olisivat olennaisia kokonaisuuden kannalta. Stemma on soittimen, soitinryhmän, laulajan tai laulajien esittämä osuus moniäänisessä teoksessa. Kolmen kitarastemman lisäksi musikaaliin on kirjoitettu osuudet myös ukulelelle ja mandoliinille. Varauduimme myös soittamaan ukulele- ja mandoliiniosuudet, mutta nämä jäivät osittain toteutumatta; mandoliiniosuus jäi pois lopullisesta esityksestä ja ukuleleosuuden soitti lopulta yksi näyttelijöistä.

Pyrimme jakamaan kappaleiden rytmi- ja soolo-osuuksia tasapuolisesti kummallekin kitaralle. Kappaleissa on sähkökitaralle ja akustiselle kitaralle osuuksia, joten mietimme myös, miten saisimme sujuvasti toteutettua kitaranvaihdot kappaleiden välissä ja myös kappaleiden aikana. Godspellin alkuperäisessä Off-Broadway-versiossa on yhteensä viisitoista kappaletta, joista yksi kappale jäi pois Tampereen Työväen Teatterilla toteutetussa musikaalista. Seitsemään kappaleeseen tuli myös sävellajimuutoksia.

2.3 Nuotit

Yhdeksi isoksi haasteeksi muodostui se, että produktion bändi ei saanut mitään valmista nuottimateriaalia tuotannolta ennen musikaalin harjoitusten alkamista. Olimme siis tilanteen edessä, jossa meidän tulisi kuunnella lähdemateriaalia läpi ja kirjoittaa omat nuotimme nuotinnusohjelmaa hyväksikäyttäen. Kolmen eri kitaraosuuden kuuleminen selkeästi äänitteiltä ja niiden kirjoittaminen nuotinnusohjelmaan alkoi tuntua erittäin isolta haasteelta ja työltä, johon kuluisi monia kymmeniä työtunteja. Miettiessämme eri vaihtoehtoja minulle tuli ajatus etsiä Scribd-palvelusta valmista nuottimateriaalia. Scribd on amerikkalainen e-kirjojen ja e-lehtien tilauspalvelu, joka sisältää miljoonia kirjoja, lehtiä ja nuotteja. Löysinkin

nuotit laululle, pianolle, bassolle ja kitaran 3. stemmalle sekä kapellimestarin nuotin, johon oli kirjoitettu myös nuotit 1. ja 2. kitarastemmoille.

Olimme helpottuneita siitä, että meillä oli nyt konkreettista nuottimateriaalia musikaalin harjoituksia varten. Nyt tuo kaikki materiaali pitäisi vain saada yhdistettyä toimivaksi kokonaisuudeksi ja nuottimateriaaliksi. Koska olimme jo valmiiksi jakaneet kitarastemmamme, aloimme tahoillamme leikkaa-liitä-periaatteella käsittelemään nuottimateriaalia Microsoft Paint-sovelluksella. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että alkuperäisestä pdf-nuottimateriaalista leikkasimme Paint-sovelluksella aina yhden nuottirivin ja liitimme sen osaksi nuottikokonaisuutta (Liite 1). Neljän kokonaisen työpäivän jälkeen meillä oli omat kitaraosuudet valmiina nuotteina.

2.4 Soittimien, vahvistimen ja efektien valinta musikaaliin

Koska Godspellissa musiikki on sekoitus bluesia, rockia ja gospelsia, olivat nämä lähtökohdat soittimien, vahvistimien ja efektien valitsemiselle sekä tätä kautta oikeanlaisen soundin saamiselle. Monissa kappaleissa tämä edellytti puhdasta soundia, mutta myös särön käyttöä. Soundi eli saundi on jazz-, pop- rock- ja iskelmämusiikissa käytettävä termi, jolla tarkoitetaan tietylle esittäjälle tai esittäjäryhmälle luonteenomaista sointikuvaa. Valitsin Les Paul-tyyppisen kitaran humbuckereilla varustettuna, sillä tarvitsin syvempää ja voimakkaampaa äänensointia niin puhtaaseen kuin särösoundiin. Humbucker on sähkökitaralle kehitetty sähkömagneettinen mikrofonityyppi, jossa on kaksi vierekkäin olevaa, sähköisesti sarjaan kytkettyä mikrofonia. Humbucker tulee sanoista buck the hum, joka tarkoittaa vapaasti käännettynä hurinan estämistä. Humbucker-mikrofoneissa magneetit on asennettu napaisuudeltaan vastakkaisiksi, jolloin lopputuloksena on voimakas signaali ja vaimentunut hurina. Humbuckereissa on syvempi, voimakkaampi ja tasaisempi ääni verrattuna single coil- eli yksikelaisiin kitaramikrofoneihin (Dawsons Music 2020.)

Vahvistimeksi valitsin Bogner Goldfinger 45-wattisen putkivahvistimen ja 2x12-tuumaisen vahvistinkaapin Celestion G12H30- ja Celestion Greenback 25-ele-

menteillä varustettuna, jotta saisin paksumpaa ja rokahtavampaa soundia yhdessä humbuckereilla varustetun kitaran kanssa. Soundin muodostaminen on kokonaisuus, johon vaikuttavat yhdessä kitara, vahvistin ja efektit. Yhdessä sähkökitaran ja vahvistimen kanssa efektit muodostavat erityisesti rock-kitaristien tunnistettavat soundit, jotka ovat lukuisten kokeiluiden lopputulos (Kitarat.info 2020.) Akustisissa kitaraosuuksissa käytin Martin D-16RGT teräskielistä akustista kitaraa, jossa on tallan alle jälkiasennettuna piezo-mikrofoni (Kuva 2).

KUVA 2. Godspell-musikaalissa käytetyt kitarat ja vahvistin. (Wilska 2018)

Bogner Goldfinger-vahvistimessa on kaksi kanavaa, clean channel eli puhdas kanava ja gain channel eli säröytyvä kanava. Käytin vahvistimen gain-kanavaa niissä kappaleissa, joissa tarvitsin voimakasta ja raskaasti säröytyvää soundia. Kappaleissa, joissa tarvitsin vähemmän säröä, käytin puhdasta kanavaa yhdessä overdrive-pedaalin kanssa. Tällöin soundi oli hieman muroutuva ja rapea. Koska soitimme näyttelijöiden kanssa esiintymislavalla emmekä erillisessä soittotilassa, kuten esiintymislavan alla olevassa soittomontussa, oli kiinnitettävä erityistä huomiota vahvistimesta ulostulevaan äänenvoimakkuuteen. Bogner Goldfinger-vah-

vistimessani lähtötehoa voi säädellä kytkimillä, jolloin 45 watin lähtötehoa voi pienentää aina 15 wattiin asti. Alhaisilla vahvistintehoilla ääni alkaa säröytymään jo pienillä äänenvoimakkuuksilla. Tällöin myös ulostuleva äänenvoimakkuus pysyy alhaisemmalla tasolla. Kitaravahvistimet ja bassovahvistin olivat ainoat lavamelun aiheuttajat, sillä bändin muista soittimista ohjattiin äänisignaali suoraan äänisuunnittelijan miksauspöytään. Lavan äänenvoimakkuus pysyi hallinnassa, sillä basso- ja kitaravahvistimien äänenvoimakkuutta pystyttiin pitämään alhaisella tasolla ja bändin muut soittimet eivät aiheuttaneet lavamelua laisinkaan.

Kitaraefekteiksi valitsin Xotic BB Preamp ja Fulltonen OCD-overdrivepedaalit sekä Black Arts Toneworksin Pharaoh Fuzz-pedaalin. Drive-pedaalit voidaan jakaa kolmeen eri alaluokkaan; overdrive-, distortion- ja fuzz-pedaaleihin. Alkuperäiset overdrive-pedaalit luotiin jäljittelemään putkivahvistimien säröytyvää äänenvoimakkuutta. Tämä saatiin aikaan säätämällä vahvistimen äänenvoimakkuus niin lujalle, että vahvistimen putket menivät äärirajoilleen, tuottaen rapean ja aggressiivisen sävyn. Overdrive-efektipedaalissa sisään menevä signaali vahvistuu, minkä seurauksena ääniaallon huiput ja pohjat yliohtautuvat ja tämän seurauksena ääni säröytyy (Liberty Parks Music 2020.)

Fuzz on yksi varhaisimmista efektipedaaleista. Alun perin sen fuzz-soundi keksittiin vahingossa kitaravahvistimen kaiuttimen rikkouduttua. Tämän myötä kitaristit alkoivat tekemään vahvistimen kaiuttimeen reikiä saadakseen halutun säröytyvän fuzz-soundin. Myöhemmin äänitysinsinööri Glenn Snoddy ja tv-insinööri Revis V. Hobbs suunnittelivat ensimmäisen Maestro FZ-1-fuzzpedaalin vuonna 1962, joka sai laajan suosion kitaristien keskuudessa. Suuren yleisön tietoisuuteen fuzzpedaalin soundi tuli viimeistään Jimi Hendrixin käytettyä Fuzz Face-pedaaliaan konserteissa ja äänitteillä vuonna 1966 (Vintage Guitar Magazine 2020.)

Sooloja soittaessa käytin efektinä myös Dunlopin Wah Wah-pedaalia. Wah Wah on poljettava pedaali, jossa suodattimen avulla äänen taajuuskaistaa epäsymmetrisesti muuntamalla saadaan aikaan vaakkuvaääninen lopputulos. Kun poljinta painaa eteenpäin, suodatin siirtyy äänen spektrin alaosaan, jolloin keski- ja ylä-äänet kuulostavat voimakkaammilta. Kun poljin tuodaan takaisin, ylä-äänet suodattuvat, jolloin jäljelle jää vaimennettuna soiva ääni. Wah-pedaali kuulostaa

paljon ihmisääneltä ja se on erittäin hyvä keino soolojen värittämiseen (Liberty Parks Music 2020.)

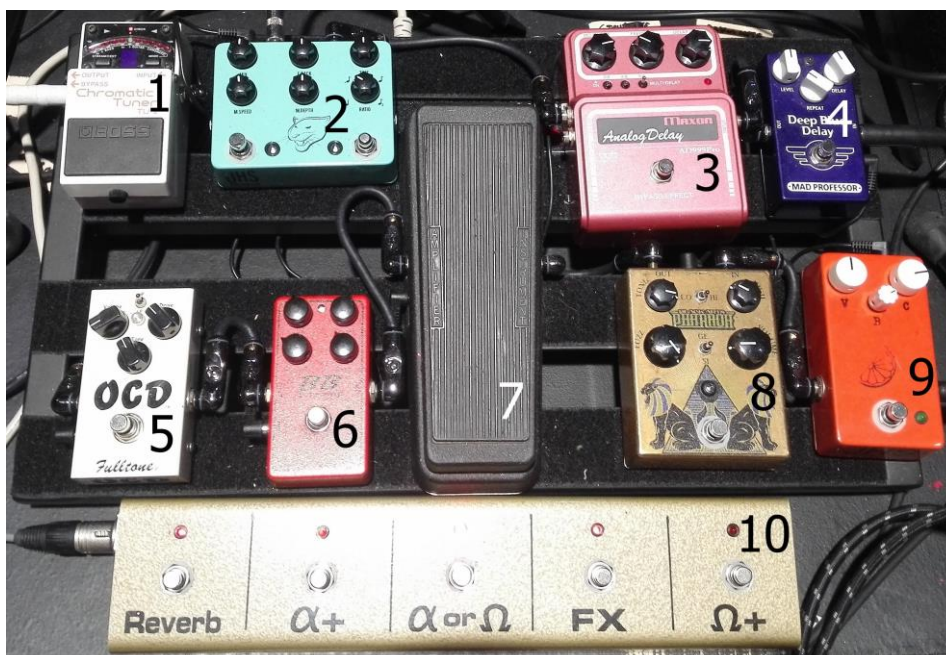
Rytmisoitossa käytin JHS Pulp n' Peel-kompressoriefektiä, joka auttaa hallitsemaan äänenvoimakkuuden vaihteluita. Kompressorin rajoittaa äänen dynamiikkaa vahvistamalla hiljaisimpia ääniä ja hiljentämällä voimakkaimpia ääniä (Liberty Parks Music 2020).

Referenssinä kitarasoundia varten toimi Spotifysta-suoratoistopalvelusta löytyvä Godspellin The New Broadway Cast Recording, jossa kitaristit käyttivät paljon erilaisia delay- eli viive-efektejä. Viive-efekti toistaa soitetut äänet efektipedaaliin asetetun viiveen mukaisesti. Pedaalilautaani päätyi yhteensä kolme delay-efektiä; Mad Professorin Deep Blue Delay, Maxonin AD-999 Pro Analog Delay ja JHS:n Panther Cub Analog-delay. Delay-efekti tuottaa toistuvia viivästyneitä ääniä, joten tässä tapauksessa ei ole vain yksi viivästynyt ääni soitetun äänen jälkeen, vaan useita saman äänen toistoja toistetaan ennalta määrätyllä viiveellä (Liberty Parks Music 2020).

Päätin käyttää kolmea eri delay-pedaalia koska sain jokaiseen pedaaliin asetettua oikeat kappalekohtaiset vasteajat valmiiksi niin, että niitä ei tarvinnut muuttaa esityksen aikana. Lisäksi efektilaudassani oli tarpeeksi tilaa kolmelle eri delay-efektille. Asian olisi voinut ratkaista käyttämällä yhtä multiefektiä, esimerkiksi Strymonin Timeline-efektiä, johon saa valmiiksi määriteltäviä erilaisia delay-efektejä erilaisilla vasteajoilla ja aika-arvoilla. Minulla ei kuitenkaan kyseistä tai vastaavaa multiefektiä ollut, joten päädyin kolmen eri delay-pedaalin käyttöön.

Save the People-kappaleen alkuintrossa tarvitsin pitkällä vasteajalla pisteellistä neljäsosakaikua eli dotted-quarter delayta, jonka toteutin JHS Panther Cub Analog Delay-efektiä käyttäen. Learn Your Lessons Well-kappaleessa ukuleleintrin jälkeen tarvitsin trioleja toistavaa triplet delayta, jonka toteutin Mad Professorin Deep Blue Delaylla. Lisäksi All Good Gifts-kappaleessa tarvitsin 5/8-osia tahtilajin mukaisesti toistavaa delayta, jonka toteutin Maxonin AD-999 Pro Analog Delaylla (Liite 2). Lisäksi käytin Bogner Goldfinger 45-vahvistimen jalkakytkintä (foots-

witch), jolla ohjasin jälkikaikua, puhtaan kanavan boosteria, puhdasta- ja särökanavaa, efektilooppiä ja särökanavan boosteria. Viritysmittarina käytin Boss TU-2-pedaalia (Kuva 3).

KUVA 3. Godspell-musikaalissa käytetyt kitaraefektit. (Wilska 2018)

1. Boss TU-2 Chromatic Tuner
2. JHS Panther Cub Analog Delay
3. Maxon AD-999 Pro Analog Delay
4. Mad Professor Deep Blue Delay
5. Fulltone OCD Overdrive
6. Xotic BB Preamp Overdrive
7. Dunlop Jimi Hendrix Signature Wah
8. Black Arts Toneworks Pharaoh Fuzz
9. JHS Pulp n' Peel Compressor
10. Bogner Goldfinger 45 Footswitch

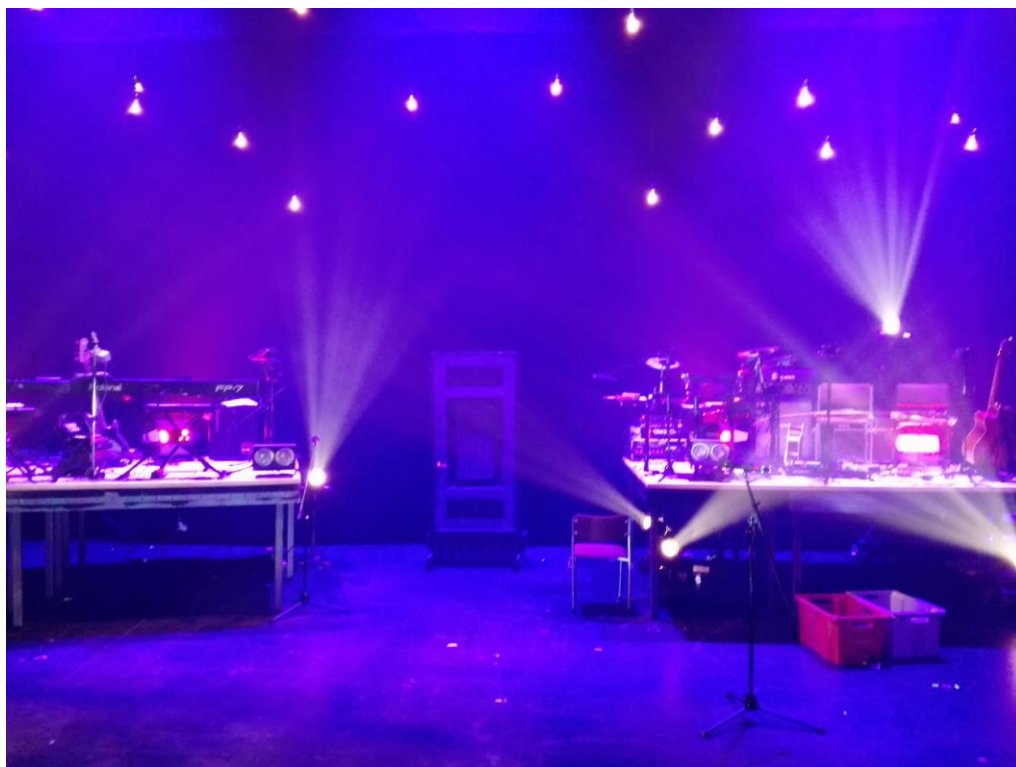
2.5 Harjoitukset ja esitykset

Aloitimme yhteisharjoitukset bändin ja ensemblen kanssa Tampereen ammattikorkeakoulun harjoitustila Duunarissa 7.1.2018. Ensemble tarkoittaa musikaaleissa joukkoa ihmisiä, jotka laulavat ja tanssivat useissa eri rooleissa. Bändimme kokoonpanoon kuului rumpali, basisti, kaksi kosketinsoittajaa ja kaksi kitaristia. Yhteisharjoituksia bändin ja ensemblen kanssa oli sovittuna tammikuulle yhteensä neljät, ennen siirtymistä näyttämöharjoituksiin Tampereen Työväen Teatterin Eino Salmelaisen näyttämölle. Jo ensimmäisistä harjoituksista lähtien bändin ja ensemblen työskentely oli erittäin sujuvaa ja yhteismusisointi kuulosti erittäin hyvältä. Soiton tiukkuudessa oli kuitenkin bändin osalta vielä kehitettävää, etenkin kappaleessa Alas For You, joka oli rytmillisesti erittäin haastava kappale soittaa; kappaleessa vaihtuvat tahtilajit kesken kappaleen useita kertoja. Yhteensä kappaleessa on viisi eri tahtilajia, 7/4, 6/8, 5/8, 6/4 ja 4/4 tahtilajit (Liite 3). Saimme kuitenkin tammikuun yhteisharjoitusperiodilla suurimmaksi osaksi kaikki musikaalin kappaleet toimimaan hyvin ja olimme valmiita siirtymään näyttämöharjoituksiin luottavaisin mielin.

Tampereen Työväen Teatterin tiloihin siirryimme 6.2.2018, jolloin siirsimme bändin soittimet harjoitustila Duunarista Eino Salmelaisen näyttämölle, johon oli jo henkilökunnan toimesta rakennettuna kaksi erillistä soittotilaa bändille lavan kummiinkin päätyihin (Kuva 4). Ensimmäinen päivä oli varattu tekniikan rakentamiseen, jolloin laitoimme soittimet paikoilleen. Yleisöstä katsottuna lavan oikeaan reunaan sijoitettiin sähkörummut ja kitarat. Lavan vasempaan reunaan sijoitettiin kapellimestarimme Aleksi Laukkosen johdolla digipiano, syntetisaattori, digihaitari ja basso. Teimme soundcheckin jossa säädimme korvamonitoriemme tasot kuntoon. Soundcheck on soinnintarkastus, jossa testataan tapahtumapaikan äänijärjestelmää äänenvoimakkuuden ja äänitaajuuksien tarkistamiseksi.

Sähkörummuista, digipianosta, syntetisaattorista ja digihaitarista meni äänisignaali suoraan äänisuunnittelijan miksauspöytään. Lisäksi basso- ja kitaravahvistimet mikitettiin, jolloin vahvistimista meni myös äänisignaali miksauspöytään. Sieltä äänisignaali ohjattiin korvamonitoreihimme, joten kuulumme bändin eri soittimet selkeästi. Jokaisella soittajalla oli myös erillinen korvamonitorisäädin, jolla

pystyi säätämään eri soitinten äänenvoimakkuutta omaan korvamonitoriin. Korvamonitoreiden käyttö helpotti huomattavasti toisten soittajien kuulemista. Tekniikan rakentamisen ja soundcheckin jälkeen teimme myös sitzprobe-harjoituksen, jossa soitimme musikaalin kaikki kappaleet läpi yhdessä ensemblen kanssa.

KUVA 4. Godspell-musikaalin bändin kaksiosainen soittolava. (Wilska 2018)

Näyttämöharjoitukset pääsivät kunnolla käyntiin 9.2.2018 ja bändi oli läsnä harjoituksissa pääasiallisesti klo 17-21 välisenä aikana. Tällöin kävimme kohtauksia läpi, joissa bändi soitti mukana, ohjaaja Jermo Grundströmin ja koreografi Jyri Nummisen johdolla. Kohtauksia käytiin läpi aina 16.2.2018 asti, jonka jälkeen aloitimme musikaalin läpimenot. Ensimmäiset läpimeno-harjoitukset olivat 19.2.2018 ja läpimeno-harjoitukset jatkuivat aina 5.3.2018 omaisten näytökseen sekä ennakkonäytökseen 6.3.2018 asti. Harjoituskausi huipentui ensi-iltaan 7.3.2018. Godspell-musikaalia esitettiin ensi-illan lisäksi yhteensä viisi kertaa; viimeinen esitys oli 4.4.2018.

Käytin Godspell-musikaalissa sähkökitaran ja akustisen kitaran sointuotteiden helpottamiseksi capoa. Capo tai kapo on nauhallisten kielisoittimien käytettävä

apuväline, joka asetetaan soittimen otelaudalle poikittain. Capoa käyttäen soitettava kappale voidaan helposti transponoida korkeammalle sävellajille. Käytin capoa kappaleessa Day By Day, jossa kappaleen intron jälkeen soitin sähkökitaran kaulamikin täyteläisellä ja puhtaalla soundilla sointuja akustisen kitaran rytmisointon päälle. Kappaleen puolivälissä otin capon nopeasti pois ja jatkoin rytmisoittoa tallamikillä ja pienellä overdrive-säröllä maustettuna. Käytin capoa myös herkässä ja kauniissa akustisella kitaralla soitettavassa kappaleessa By My Side sekä musikaalin viimeisessä kappaleessa Finale. Finale-kappale alkoi sähkökitaralla, jonka vaihdoin kappaleen keskivaiheilla akustiseen kitaraan. Tällöin minulla oli kaksikymmentäkuusi tahtia aikaa kiinnittää capo toiseen nauhaväliin ja virittää kitara. Capoa käytettäessä hienovire kärsii jonkin verran, joten on aina tärkeää virittää kitaran hienovire capoa käytettäessä. Lisäksi äänisuunnittelijan tuli olla tarkkana, että akustisen kitaran äänikanava oli suljettuna, jotta viritysäännet eivät kuuluisi yleisöön. Olen Martin-merkkiseen akustiseen kitaraani jälkiasennuttanut K&K Pure Mini-merkkisen piezo-mikrofonin, jossa ei ole erillistä äänenvoimakkuuden säädintä, joten minulla ei ollut mahdollisuutta kontrolloida tai säätää mikrofonia ulos tulevaa äänenvoimakkuutta itse. Tämän takia äänisuunnittelijan tuli laittaa äänikanava kiinni miksauspöydästä, kun viritin kitaraa esityksen aikana.

Hienovireen tarkistaminen ei kuitenkaan aina ollut mahdollista, sillä esimerkiksi Finale-kappaleessa soitettuani kahdeksan tahtia akustisella kitaralla siirsin capoa toisesta nauhavälistä nyt kuudenteen nauhaväliin. Tällöin kun äänikanava oli auki, ei hienoviritystä voinut tehdä, joten piti vain toivoa, että hienovire ei kärsisi capoa liikuteltaessa. Soitettuani kaksitoista tahtia oli jälleen aika tehdä kitaranvaihto; laittaa akustinen kitara telineeseen, ottaa sähkökitara toisesta telineestä syliin, polkaista viritysmittari pois päältä, jolloin äänikanava aukesi sekä polkaista vielä overdrive-pedaali päälle ja tähän suoritukseen oli aikaa ainoastaan neljän tahdin verran. Tämä oli yksi näytöksen nopeimmista kitaranvaihtoista, joka yleensä kuitenkin sujui varsin mallikkaasti, kiireestä huolimatta. Lisäksi kitaranvaihtoja hankaloitti verrattain ahdas soittotila, jossa piti tehdä harkittuja liikkeitä, että kitarat eivät osuisi muiden soittajien instrumentteihin, nuottitelineisiin tai lavalla olevaan muuhun tekniikkaan.

Kitaranvaihtoja ja virittämistä tarvittiin myös We Beseech Thee-kappaleen aikana, jonka alkupuolen soitin akustisella kitaralla ja kappaleen keskivaiheilla olevan kahdenkymmenen kahden tahdin mittaisen tauon aikana viritin akustisen kitaran alennettuun D-vireeseen eli Drop D-vireeseen seuraavan kappaleen aloitusta varten, sillä kappaleiden välissä ei ollut aikaa tehdä viritystä. Alennetussa Drop D-vireessä kitaran matalin E-kieli viritetään yhtä kokonaista sävelaskelta alempaan vireeseen, eli D-vireeseen. Äänisuunnittelijan tuli olla viritystauon aikana jälleen tarkkana, että äänikanava ei ollut auki yleisölle. Virityksen jälkeen vaihdoin loppukappaleen ajaksi sähkökitaraan ja kappaleen loputtua jälleen akustiseen kitaraan. Yhteensä vaihdoin musikaalissa yhdeksän kertaa kitaraa kappaleiden välissä, tai niiden aikana.

3 HAIR

3.1 Musikaalin taustaa

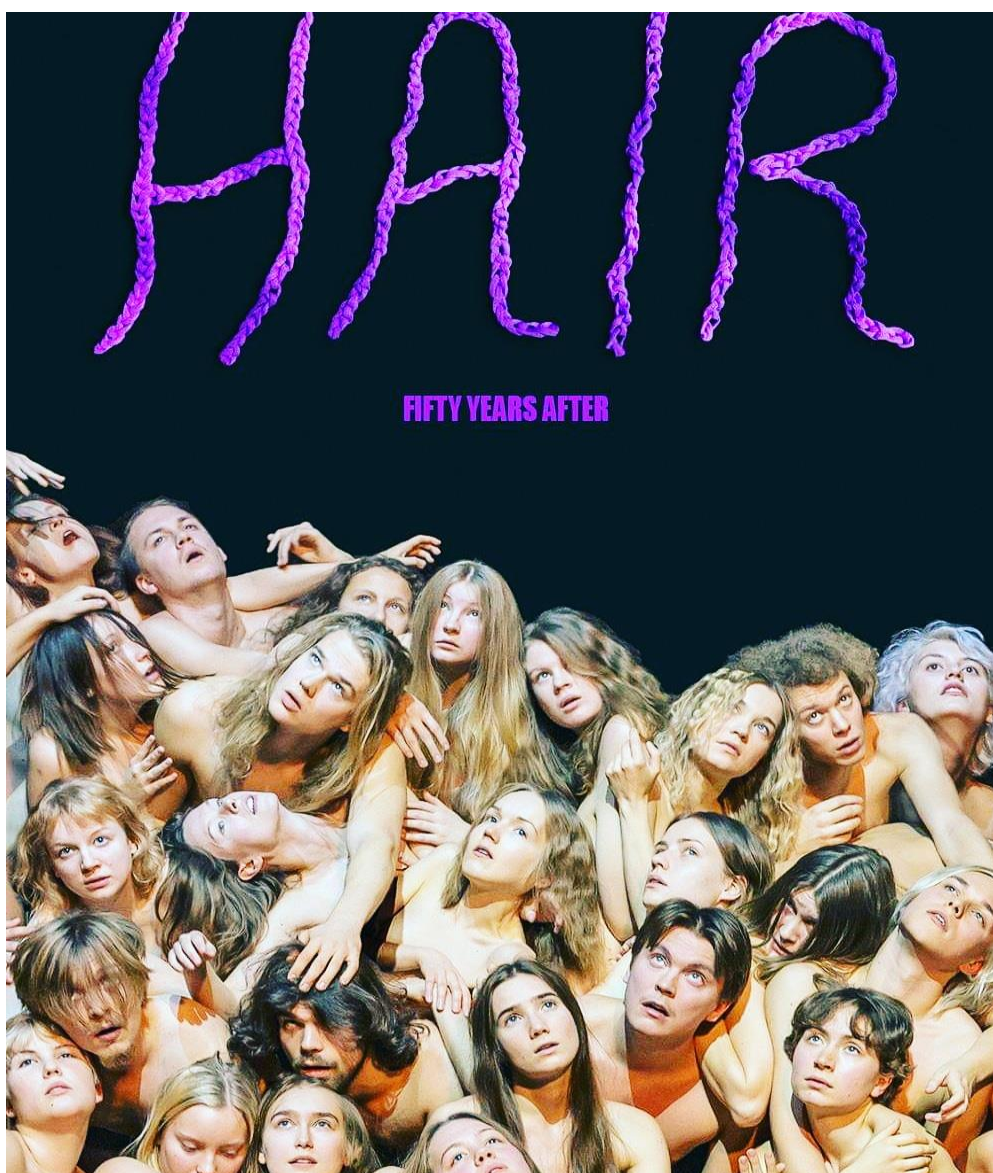
Hair on yhdysvaltalainen musikaali, jonka teemoina ovat hippiliike, seksuaalinen vapautuminen ja Vietnamin sota. Musikaalin tekstin kirjoittivat James Rado ja Gerome Ragni ja sen sävelsi Galt MacDermot. Hair-musikaali sai ensi-iltansa New Yorkissa Biltmore Theaterissa Broadwaylla 29. huhtikuuta 1968 (Broadway Musical Home 2020.)

Hair-musikaali imi ravintonsa 1960-luvusta. Aikaa leimasi utopistinen ja romanttinen haaveilu paremmasta maailmasta. Flower Power oli nimitys vuosikymmenen dynaamiselle nuorisoliikkeelle, joka kulovalkean tavoin levisi Eurooppaan. Sen kannattajia kutsuttiin hipeiksi. Huumeilla aikaansaatu transsinomainen ja tajuntaa laajentava musiikki kuului oleellisesti hippisukupolven elämään (Paukku 2009, 13.)

Vastoin virheellistä käsitystä hipit tosiasiaissa kunnioittivat Yhdysvaltoja ja pitivät itseään oikeina isänmaan ystävinä, jotka halusivat pelastaa kotimaansa ja tehdä siitä jälleen parhaan mahdollisen maan. Hipit erosivat 1950-luvun aggressiivisesta beat-sukupolvesta siinä, että he vetäytyivät omiin oloihinsa mietiskelemään. Kuitenkin myös poliittinen toiminta jaksoi heitä kiinnostaa. Erityisesti Vietnamin sota herätti voimakkaita tunteita ja sai nuoret nousemaan barrikadeille. Tästä maaperästä kumpusivat myös Hair-musikaalin teemat (Paukku 2009, 13.)

Hairin näyttelijäkuntaa nimitettiin heimoksi tai villiheimoksi. Monet viittaukset Amerikan alkuperäisasukkaisiin olivat hippiliikkeen ja Hairin keskeisiä ajatuksia, samoin kulttuurikritiikki, kulutusyhteiskunnan vastustus ja luonnonmukaisuus. Hair mursi näyttämön ja katsomon välisen muurin; katsojat vedettiin mukaan tapahtumaan. Alkukohtauksessa esiintyjät saattoivat tulla näyttämölle salista, yleisön joukosta, ja loppukohtauksessa yleisö kutsuttiin näyttämölle tanssimaan esiintyjien kanssa. (Paukku 2009, 14–15.)

Tampereen yliopiston Teatterimontussa vuonna 2019 esitetyssä Hairissa oli myös samankaltaisuuksia alkuperäiseen nähden, sillä tämänkin version keskiössä oli heimo, jonka käyttäytymistä ja toimintaa yleisö pääsi tarkkailemaan (Kuva 5). Teatterimonttu olikin siis kuvainnollisesti suuri laboratorio, jossa heimo eli. Yleisöä opastanut näyttelijä oli pukeutunut lääkärintakkiin, samoin kuin kaikki bändin muusikot ja tämä oli yleisölle viesti siitä, että esitys oli eräänlainen koe. Ensimmäisessä näytöksessä yleisö todisti tapahtumia katsomosta, kun taas väliajan jälkeiseen toiseen näytökseen bändin soittolava purettiin ja katsomo eristettiin. Näin yleisö pääsi heimon ja bändin joukkoon, jolloin yleisö vedettiin myös mukaan tapahtumiin. Loppukohtauksessa yleisö pääsi tanssimaan ja laulamaan esiintyjien kanssa.

KUVA 5. Hair-musikaalin mainosjuliste. (Heikkilä 2018)

3.2 Kitaraosuuksien jakaminen

Tieto Hair-bändiin valinnasta tuli syyskuun 2018 aikana ja aloimmekin heti tämän jälkeen tutustumaan ja kuuntelemaan Spotify-suoratoistopalvelusta musikaalin lähdemateriaalia läpi yhdessä Hair-bändin toisen kitaristin Toni Sundénin kanssa. Saimme nuotit Hair-tuotantotiimiltä 9.10.2018 ja pääsimme tutustumaan nuottimateriaaliin sekä jakamaan kitaraosuuksia. Soundireferenssiksi oli annettu Hairin Original Broadway/Off-Broadway Cast ja The New Broadway Cast-äänitteet. Työnjako oli suhteellisen helppo tehdä ja kappaleiden opettelua helpotti myös osaltaan se, että äänitteillä soittaa kaksi kitaristia ja kummatkin kitaraosuudet kuuluvat äänitteillä melko selkeästi. Sovimme, että ottaisin päävastuulleni kappaleiden rytmiosuudet ja Toni soittaisi enemmän lead-kitaraosuuksia. Sovimme myös, että opettelisimme molempien kitaraosuudet siltä varalta, että jompikumpi sattuisi sairastumaan esitysten aikana ja toisen pitäisi paikata kitaraosuuksia.

Olimme saaneet tiedon Hair-produktion musiikinohjaaja Kalle Elkomaalta, että saisimme suhteellisen vapaat kädet tuoda esiin omia ideoitamme ja musiikillisia visioita kappaleiden toteutuksen suhteen. Tämä oli mielestämme erittäin hieno asia ja antoi mahdollisuudet improvisoinnille, sekä osaltaan myös erilaisten kitaraefektien käytölle. Nuotteihin oli merkitty reaalisointumerkit, tärkeimmät melodiat, rytmit ja lead-osuudet. Pienempiä yksityiskohtia ei kuitenkaan ollut kirjoitettu ylös, vaan nuotit olivat enemmänkin suurpiirteiset. Nuotit toimivat siis hyvin suuntaa antavina ja ne antoivat myös taiteellisia vapauksia toteuttaa kappaleiden kitaraosuudet omalla tavallamme. Lisäksi äänitteiltä sai hyviä ideoita omien kitaraosuuksien toteuttamiselle. Sävellajeihin ei tullut muutoksia, sillä kaikki kappaleet soitettiin alkuperäisistä sävellajeista.

Hair-bändistä olisi tulossa iso; mukaan tulisi puhallinsektio ja rummuissa sekä lyömäsoittimissa toimisi kiertävä tuplamiehitys. Hair-bändin ensimmäiset harjoitukset pidettiin Pirkanmaan musiikkiopistolla 16.11.2018 ja harjoituksiin osallistui ainoastaan bändin komppiryhmä, joka piti sisällään kummatkin rumpalit ja lyömäsoittajat, basson, kitarat sekä kosketinsoittimet. Ensimmäiset harjoitukset pidettiin musiikinohjaaja Kalle Elkomaan johdolla ja musikaalin kappaleet soitettiin kertaalleen läpi. Tässä vaiheessa kappaleita oli valikoitunut musikaaliin yhteensä

kolmekymmentäneljä kappaletta. Näistä jäisi vielä tulevalla harjoitusperiodilla neljä kappaletta pois lopullisesta esityksestä.

3.3 Soittimien, vahvistimen ja efektien valinta musikaaliin

Hair-musikaalin säveltäjä Galt MacDermont opiskeli Kapkaupungin yliopistossa Etelä-Afrikassa bantujen musiikkia ja omaksui siitä vaikutteita Hairiin. Hän kertoi kuunnelleensa bantujen tiettyjä rytmikuvioita, nimeltään qyalas. Niissä on niille ominainen biitti, joka muistuttaa rokkia, mutta menee syvemmälle. Myös Hair on hyvin afrikkalainen rytminsä, ei niinkään melodiansa suhteen. Säveltäjä kertoi myöhemmin:

”Minun ideani oli luoda todella funkki show. Minulta pyydettiin rokkia, mutta se kääntyikin funkiksi.”

Tämä funkkirytmä on olennainen osa koko teosta. Hairin musiikki käy läpi koko rockin sävelasteikon. Teoksessa on kuultavissa rockabillyä, folkia, rhythm and bluesia, iskelmällistä kansanpopia ja protesti- sekä huumeroomia (Pauku 2009, 23.)

Nämä olivat siis lähtökohdat oikeanlaisen soundin saamiseksi. Valitsin kitaraksi Gibson Firebird-merkkisen kitaran. Firebirdissä on hyvin Fender Stratocaster-tyyppinen soundi, sillä erotuksella, että Firebirdin mini-humbucker mikrofoneissa ei ole niin paljon taustahurinaa kuin Stratocasterin single coil-tyyppisissä mikrofoneissa. Single coil on sähkökitaralle kehitetty sähkömagneettinen mikrofonityyppi, jossa on yhden sauvamagneettitangon ympärille ohuesta kuparilangasta kääritty kela. Firebirdin mikrofoneissa on alhaisempi teho ja kirkkaampi ääni kuin esimerkiksi humbucker-tyyppisissä mikrofoneissa. Mielestäni Hairin funk-tyyppinen musiikki tarvitsi juuri tällaista kirkkaampaa ja erottuvaa soundia. Toinen kitaristimme Toni Sundén käytti Fender Stratocaster-kitaraa, joten päädyin Gibson Firebirdiin, jotta saisimme monipuolisempaa soundia ja kitarasoundit myös erottuisivat toisistaan. Vahvistimeksi valitsin Marshall Mini Silver Jubilee 25-wattisen putkinvahvistimen ja Palmerin 1x10-tuumaisella Celestion G12H75-elementillä varustetun vahvistinkaapin. Ihanteellisin vaihtoehto vahvistimeksi funkahtavan

musiikkityylin kannalta olisi varmasti ollut jokin Fenderin vahvistimista, mutta sel-
laista minulta ei sattunut löytymään. Toisena vaihtoehtona minulla olisi ollut myös
Godspell-musikaalissa käyttämäni Bogner Goldfinger-vahvistin, mutta tällä ker-
taa päädyin klassiseen Marshall-sundiin (Kuva 6).

KUVA 6. Hair-musikaalissa käytetyt kitara, vahvistin ja efektit. (Wilska 2019)

Kitaraefekteiksi valitsin Xotic BB Preamp-overdrivepedaalin ja rytmisoittoon tiuk-
kuutta antamaan JHS Pulp n' Peel Compressor-pedaalin. Hairissa keskeisessä
osassa oli psykedeelisten soundien tuottaminen, joten efektilautaani päätyi Voxin
Wah Wah-efekti, jota käytin Aquarius-kappaleen introssa (Liite 4).

Valitsin myös MXR Phase 90-efektin, jota käytin I Got Life-kappaleen outrossa sekä Hair-kappaleen introssa. Phaser-efekti kopioi ja muuttaa ääniaaltoja, ja toistaa sitten muutettua ääntä samanaikaisesti alkuperäisen kanssa. Muutettu ääniaalto moduloidaan suodattimella, joka sijoittaa ääniaallon huiput ja kourut aaltomuotoon, mikä johtaa pyöreään, kaarevaan ja pyörivään ääneen (Liberty Parks Music 2020.) Käytin Supron Tremolo-efektin Going Down-kappaleen introssa. Tremolo on modulaatioefekti, joka muuttaa rytmisesti signaalin voimakkuutta. Tremolo on yksi ensimmäisistä kitaralle suunnitelluista efekteistä, kun DeArmond-efektipedaali julkaistiin vuonna 1948. Yleensä tremoloefektissä on kaksi säädintä, speed (nopeus), jolla säädetään tremolon tempoa eli nopeutta ja depth (syvyys), jolla hallitaan äänenvoimakkuuden häviämisen vaihtelua (Fender Effects Guide 2020.) Vietnam-äänikohtauksen aloitukseen tarvitsin riipivää ja häiritsevää kitarasoundia, jonka toteutin käyttämällä Zvex Fuzz Factory-fuzzefektin (Liite 5).

Mad Professorin Deep Blue Delay-efektillä sekä Strymon Blue Sky Reverb-efektillä väritin useita kappaleita ja tein suurempaa tilavaikutelmaa soundiin. Reverb on jälkikaikua, joka luodaan ääneen keinotekoisesti elektronisella ääniprosessoinnilla, kuten kitaraefektillä. Viritysmittarina käytin Boss TU-2-pedaalia (Kuva 7).

KUVA 7. Hair-musikaalissa käytetyt kitaraefektit. (Wilska 2019)

1. Supro 1310 Tremolo
2. MXR Phase 90 Phaser
3. Mad Professor Deep Blue Delay
4. Strymon Blue Sky Reverb
5. Boss TU-2 Chromatic Tuner
6. Xotic BB Preamp Overdrive
7. Vox V847A Wah
8. ZVEX Fuzz Factory Fuzz
9. JHS Pulp n' Peel Compressor

3.4 Harjoitukset ja esitykset

Siirsimme bändin soittimet Tampereen yliopiston Teatterimonttuun 23.11.2018 ja aloitimme yhteisharjoitukset bändin ja näyttelijöiden kanssa seuraavalla viikolla 26.11.2018. Bändimme kokoonpanoon kuuluivat rummut, lyömäsoittimet, sähköbasso, kaksi kosketinsoitinta, kaksi kitaraa, saksofoni, pasuuna, kaksi trumpettia, huilu ja pikkolo. Bändi oli läsnä harjoituksissa klo 9-17 välisenä aikana, jolloin kävimme kohtauksia läpi ohjaaja Pauliina Hulkon ja kapellimestari Tuomas Turriagon johdolla. Etenkin kappaleiden lähdöt harjoiteltiin tarkasti ja kokonaiskuva musikaalista alkoi meille jo pikkuhiljaa muodostumaan. Seuraavalla viikolla 4.12.2018 aloitimme musikaalin läpimenot ja 11.12.2018 alkaen läpimenot toteutettiin iltapainotteisesti klo 13-21 välillä. Jokaisen läpimenon jälkeen oli varattu aikaa palautteelle ja korjauksille sekä jokaisen päivän päätteeksi annettiin koottu palaute päivästä ja tehtiin tarvittavat korjaukset seuraavan päivän harjoituksia varten. Harjoitusten ensimmäisillä viikoilla myös päätettiin, että neljä kappaletta jää pois esityksestä. Viimeinen harjoituspäivä vuoden 2018 puolella oli 14.12, jonka jälkeen aloitimme joululoman.

Palasimme Teatterimontun harjoituksiin jälleen 7.1.2019. Viimeiset harjoituspäivät ennen ensi-iltaa olivat pitkiä, aina aamukymmenestä iltakymmeneen. Ensi-ilta oli 10.1.2019 ja musikaalia esitettiin yhteensä kymmenen kertaa. Lisäksi musikaalia esitettiin Tampereen Teatterikesässä elokuussa 2019 vielä neljästi.

Toisin kuin Godspell-musikaalissa, kitaristeilla ei ollut kitaranvaihtoja Hair-musikaalissa, sillä soitimme koko musikaalin läpi sähkökitaroilla. Tämä helpotti huomattavasti toimintaa esiintymislavalla, kun kitaroita ei tarvinnut vaihtaa ja sijoittaa lavalle erillisiin telineisiin. Lavan erityispiirteenä oli kuitenkin sen pyramidimainen muoto (Kuva 8). Kummatkin kitaristit olivat sijoitettuna lavapyramidin eri tasoille, joten horisontaalisesti tilaa oli riittävästi. Kaistaleet olivat kuitenkin kapeita, joten vertikaalisesti tilaa oli suhteellisen vähän. Lavalla liikkuesssa tulikin olla erittäin varovainen, sillä lavan reunat olivat korkeat. Tähän liittyikin muusikon tippumisvaara lavalta, jos sattuisi horjahtamaan. Lavan takaosaan oli kuitenkin tehty askelmat lavalle pääsyn helpottamiseksi. Lavan pyramidimaisen muodon vuoksi myös vahvistimet oli sijoitettu soittajien korkeustasolle lavan takaosaan sijoitetuilla erillisillä lavarakenteilla.

Hair-musikaalissa erityistä oli myös se, että ensimmäisen näytöksen jälkeen väliajalla lavastemestari ja näyttelijät purkivat bändin esiintymislavan yleisön viettäessä Teatterimontun aulatiloissa väliaikaa. Tämä tarkoitti siis sitä, että ensin bändin muusikot siirsivät soittimet pois korkealta soittolavalta, jonka jälkeen lavastemestari yhdessä näyttelijöiden kanssa purkivat esiintymislavan ja siirsivät sen näyttämön sivuun. Tämän jälkeen bändin muusikot siirsivät soittimet takaisin puretun lavan paikalle. Toinen näytös soitettiin siis lattiatasossa. Noin neljäkymmentäviisiminuuttisen väliajan aikana piti siis suorittaa soitinten siirtäminen pois lavalta, purkaa lava, tehdä henkilökohtainen nopea huolto ja siirtää soittimet uuteen paikkaan toista näytöstä varten. Jokaisella bändin muusikolla ja näyttelijällä oli tarkalleen etukäteen määritellyt työtehtävät väliajalla tapahtuvista toimenpiteistä. Lisäksi ensimmäisen näytöksen lavasteita muokkaamalla tehtiin yleisölle istumapaikat keskelle näyttämöä ympyrämuodostelmaan. Keskelle ympyrämuodostelmaa sijoitettiin palavaa nestettä sisältävä peltitynnyri, jonka sisustan lavastemestari sytytti palamaan juuri ennen toisen näytöksen alkua. Salin valaistuksen ollessa melkein pilkkopimeä, loi se hienon tunnelman toisen näytöksen alkuun.

Koska soittolava oli rakennettu ensimmäistä näytöstä varten pyramidimaiseen muotoon ja väliajalla koko lava purettiin, jäivät vahvistimet nyt paikalleen lavan takaosaan rakennettujen erillisten lavarakennelmien päälle. Ensimmäisen näytöksen päätyttyä laitoin vahvistimen valmius- eli standby- tilaan, sillä en halunnut,

että vahvistin paukkuu ja rätisee kun otan pedaali-autani ja kitarani irti vahvistimesta soitinten siirron ja lavan purkamisen ajaksi. Kun lava oli purettu ja soittimet siirretty uuteen soittotilaan lattiatasolle, piti minun soittotuoliani hyväksikäyttäen laittaa vahvistin standby-tilasta takaisin soittotilaan korkeiden lavarakennelmien päältä.

Ensimmäisessä näytöksessä lavan äänenvoimakkuuden taso oli melko voimakkaalla, sillä Hair-musikaalissa käytettiin akustisia rumpuja. Kun rumpujen äänenvoimakkuus tuli lavalla voimakkaasti, jouduimme lisäämään vahvistimien äänenvoimakkuutta niin, että kuulisimme omaa soittoamme. Tämän vuoksi käytimme korvatulppia kuulomme suojelemiseksi. Toisin kuin Godspell-musikaalissa, Hair-musikaalissa ei käytetty korvamonitoreja. Tämä johtui varmasti siitä, että esiintymislavalle olisi ollut varsin työlästä ja hankalaa toteuttaa korvamonitoritekniikka lavan purkamisen takia. Jos lava olisi ollut kiinteä, olisi tällöin korvamonitoreiden käyttöä varmasti harkittu. Korvamonitoreiden käyttö olisi helpottanut koko bändin muusikoiden yhteiskuuntelua ja osaltaan myös suojannut kuuloa korviin sijoitettavien kuulokkeiden ansiosta.

Ensimmäisessä näytöksessä en kuullut kosketinsoittimista juuri mitään, sillä kosketinsoittimet sijaitsivat aivan esiintymislavan toisessa nurkkauksessa, johon myös äänentoistolaitteisto oli sijoitettuna. Jäin tällöin äänentoistolaitteistoon nähdessä kuuntelun katvealueeseen, joten en kuullut selkeästi kosketinsoittimia. Tämä ei kuitenkaan merkittävästi minua haitannut, sillä itselleni oli tärkeintä, että kuulin niin sanotun komppisosaston, eli rummut ja basson vasemmalta puoleltani, lavapyramidin huipulta. Lisäksi kuulin hyvin myös toisen kitaristimme Toni Sundénin kitaran, sillä Toni istui vahvistimien askelmaa alempana oikealla puolellani. Myös osan puhaltimista kuulin hyvin, sillä puhallinsoittajat istuivat edessäni samalla lavapyramidin tasanteella. Korvamonitoreiden käyttö olisi kuitenkin mahdollistanut kuulemaan koko bändiä paremmin, etenkin ensimmäisessä näytöksessä. Toisessa näytöksessä tätä kuulemisongelmaa ei niinkään ollut, sillä istuimme näyttämöllä samassa tasossa tiiviimmässä ryhmyksessä, jolloin äänentoistojärjestelmä tavoitti myös minut ja kuulin kosketinsoittimet selkeästi. Lisäksi puhallinsoittajat istuivat edessäni rivissä, jolloin kuulin heidätkin erittäin hyvin. Toisessa näytöksessä yleisö tuli mukaan näyttämölle, joka osaltaan johti siihen, että äänenvoimakkuutta tuli laskea huomattavasti ensimmäiseen näytökseen.

verrattuna. Koko bändin tulikin siis soittaa hiljempaa. Äänenvoimakkuuden hillitsemisessä päävastuu oli kapellimestarillamme ja erityisesti rumpalilla, jonka tuli soittaa rumpusettiään hiljaisella äänenvoimakkuudella. Sillä jos rumpali lisäsi äänenvoimakkuutta, hankaloitti se jokaisen bändin muusikon oman soittimensa kuulemista ja jokainen alkoi nostaa omaa äänenvoimakkuuttaan, jotta kuulisi omaa soittoaan paremmin. Tämä johtaisi siihen, että äänenvoimakkuuden kokonaistaso nousisi liian voimakkaaksi. Etenkin harjoituksissa äänenvoimakkuuden taso oli liian korkealla ja saimme kapellimestariltamme Tuomas Turriagolta toistuvasti käsimerkkejä äänenvoimakkuuden laskemiseksi. Säädin kitarastani äänenvoimakkuutta noin neljäkymmentä prosenttia pienemmälle tasolle toiseen näytökseen. Lisäksi äänenvoimakkuuden hallintaa helpotti osaltaan se, että vahvistimet olivat päidemme yläpuolella korkealla lavarakennelmien päällä, jolloin vahvistimista tuleva äänenpaine ei osunut suoraan yleisöön.

Toisen näytöksen kappaleet soitettiinkin varsin alhaisella äänenvoimakkuuden tasolla, mutta viimeisen Let The Sunshine-kappaleen kertosäkeeseen lisäsimme äänenvoimakkuutta merkittävästi, sillä yleisö innostui monesti tanssimaan yhdessä näyttelijöiden kanssa. Kapellimestarimme huutoikin useasti kuin hurmiossa ja näytti käsimerkein, että äänenvoimakkuutta sai, ja piti nostaa. Nostimme äänenvoimakkuutta samalla, kun rumpalimme innostui soittamaan settiään entistä kovempaa. Kertosäettä kerrattiin niin monta kertaa kuin kapellimestarimme näki sen tarpeelliseksi ja joskus yleisön innostuessa tanssimaan, kertosäe jatkuikin jatkumistaan. Tämä yleisön, näyttelijöiden ja bändin yhteinen musisointihetki olikin yksi musikaalin ehdottomista kohokodista.

KUVA 8. Hair-bändin soittolava ja bändin muusikoita. (Wilska 2019)

4 POHDINTA

Kitaristina toimiminen musiikkiteatteriproduktiossa pitää sisällään monenlaisia työtehtäviä. Keskityin tässä opinnäytetyössäni käsittelemään ja tarkastelemaan kitaristin tehtäviä kahdessa musiikkiteatteriproduktiossa; Godspellissa ja Hairissa. Kummassakin musiikkiteatteriproduktiossa olivat omat erityispiirteensä ja ne olivat erilaisia niin työryhmän kuin musiikinkin osalta.

Godspell oli onnistunut musikaali, vaikkei se aivan täpötäysiä saleja myynytkään. Tämä varmasti johtui osaksi sen uskonnollisävytteisestä teemastaan, sillä uskonnollisten aiheiden ja musiikkiteatterin yhdistäminen ei varmasti ole niitä perinteisimpiä lähtökohtia musikaalille. Musikaalin kantavina teemoina olivat rakkaus, anteeksianto ja välittäminen. Varsinaista juonta musikaalissa ei ollut, vaan siinä käytiin kohtauksina läpi Raamatun tarinoita ja Jeesuksen opetuksia. Vertauskuvia ja tarinoita elävöitettiin hauskesti ja vauhdikkaasti bluesin, rokin ja gospelin hengessä. Yhdysvaltalainen gospel-henkinen tekotapa voi kuitenkin tuntua suomalaiseseen mentaliteettiin hieman oudolta, eikä se välttämättä ole suuren yleisön mieleen.

Godspell-musikaalia oli kitaristin näkökulmasta antoisaa ja mukavaa tehdä. Sen musiikki oli sekoitus montaa eri musiikkigenreä, mikä teki siitä mielenkiintoista soittaa. Kitaraosuuksien jakamisessa jouduimme tekemään jonkin verran kompromisseja ja sovitusyötä, sillä musikaaliin oli kirjoitettu kolmelle kitaristille stemmat, jotka toteutimme kahdella kitaralla. Nuottien puuttuminen ja sävellajien vaihtuminen teetättivät lisätyötä, mutta lopulta ne olivat hyviä asioita myös oppimisprosessin kannalta. Kitaristina työskentelyyn toivat lisähaastetta myös nopeat kitaranvaihdot ahtaassa soittotilassa ja kitaran virittäminen kappaleiden aikana.

Hair-musikaalin kaikki neljätoista esitystä tammi-helmikuussa 2019 ja Tampereen Teatterikesässä elokuussa 2019 olivat loppuunmyytyjä. Tähän varmasti vaikutti osaltaan se, että Hair on yksi tunnetuimmista musikaaleista ja sen Suomen ensiesitys oli Tampereella vuonna 1969. Moni alkuperäisen Tampereen Pop-teatterin esityksen nähneistä varmasti halusikin nähdä tämän päivän version Hair-musikaalista. Musiikillisesti Hair oli mielenkiintoista soittaa sen rytmillisyyden ja

monen eri musiikkigenren sekoituksen vuoksi. Saimme myös taiteellisia vapauksia toteuttaa kitaraosuutemme omalla tavallamme. Psykedeelisten soundien luominen ja toteuttaminen olivat myös erittäin hauskaa ja antoisaa, ja se mahdollisti monipuolisesti erilaisten kitaraefektien käytön. Haasteita musikaaliin toivat pyramidiomainen soittolava, sen rakenteesta johtunut huonohko lavakuuntelu ja korvamonitoreiden puuttuminen. Lisähaastetta toivat myös väliajalla purettava lava, ja tämän takia melko lyhyeksi jäänyt henkilökohtainen tauko.

Kitaristin työtehtäviin kuuluu paljon muutakin kuin pelkästään esityksissä soittaminen. Se käsittää paljon valmistelevaa työtä jo ennen varsinaista harjoitusperiodia ja esityksiä, kuten musikaalin lähdemateriaaliin tutustuminen nuottien ja äänitteiden avulla sekä henkilökohtaista harjoittelua. Kitaraosuuksien jakaminen yhdessä kitaristikollegoiden kanssa, nuottien tekeminen, tarvittavien tyyllilajin mukaisten soittimien, vahvistimien ja efektien valinnat sekä hankinnat kuuluivat myös valmisteleviin työtehtäviin. Koska soitimme musikaaleissa omilla soittimilla, piti ne siirtää harjoituksia ja esityksiä varten esityspaikalle. Myös esitysten aikana työtehtäviin kuului soittimien siirtelyä. Omien soittimien, vahvistimien ja efektien huollon sekä hallinnan lisäksi myös kitaroiden vaihdot ahtaissa tiloissa kuuluivat kiinteänä osana esityksiä ja kitaristin työtehtäviä. Musiikkiteatterissa kitaristin tulee hallita monen eri genren tyylinmukaista soittotaitoa, hänellä tulee olla hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, itseohjautuvuutta sekä hänen tulee olla sitoutunut yhteisiin aikatauluihin.

Pidin erityisesti siitä, että sain valita produktioihin erilaisia kitaraefektejä ja toteuttaa soundimaailmaa suhteellisen vapaasti. Erilaisten soundien etsiminen ja kokeileminen olivat erittäin mielenkiintoista ja palkitsevaa. Samalla opin paljon lisää omistamistani kitaraefekteistä ja niiden käytöstä. Uutena asiana minulle tuli nuottien muokkaaminen ja tekeminen digitaaliseen muotoon. Olen tehnyt nuotteja erilaisilla nuotinnusohjelmilla, kuten Sibeliuksella, mutta nuottien muokkausta ja tekemistä digitaalisesti leikkaa-liitä-periaatteella en ollut aikaisemmin tehnyt.

Jokainen musiikkiteatteriproduktio on omanlaisensa ja sen tekemiseen ja toteutukseen vaikuttavat monet eri tekijät, kuten mikä musikaali on kyseessä, missä se tehdään, kuka sen ohjaa ja millainen työryhmä produktiossa on mukana. Eri-

tyisesti kapellimestarilla on merkittävä rooli musiikillisesta toteutuksesta ja millaiset muusikot musikaalin bändiin valitaan. Sain kummassakin musiikkiteatteriproduktiossa soittaa taitavien muusikoiden kanssa ja kapellimestarit antoivat vastuuta ja myös vapautta toteuttaa omia taiteellisia näkemyksiä kitaraosuuksien suhteen. Tämä teki kitaristin työstä erittäin mielenkiintoista, mielekästä ja motivoivaa.

LÄHTEET

Broadway Musical Home. 2020. Godspell. Verkkosivusto. Luettu 10.5.2020.
<http://broadwaymusicalhome.com/shows/godspell.htm>

Broadway Musical Home. 2020. Hair. Verkkosivusto. Luettu 10.5.2020.
<http://broadwaymusicalhome.com/shows/hair.htm>

Dawsons Music. 2020. Humbucker vs single coil pickups: A beginners guide. Verkkosivusto. Luettu 26.9.2020.
<https://www.dawsons.co.uk/blog/humbuckers-vs-single-coil-pickups-beginners-guide>

Fender Effects Guide. 2020. Get to know tremolo. Verkkosivusto. Luettu 12.9.2020.
<https://www.fender.com/articles/tech-talk/pedal-board-primer-get-to-know-tremolo>

Kitarat.info. 2020. Kitaran efektit ja pedaalit. Verkkosivusto. Luettu 14.7.2020.
<https://www.kitarat.info/kitarat/efektit/>

Liberty Parks Music. 2020. Introduction to guitar effect pedals – achieve the desired sound effects with the right pedals. Verkkosivusto. Luettu 31.8.2020.
<https://www.libertyparkmusic.com/guitar-effect-pedals-types-and-sounds/>

Paukku, R. 2009. Hippimusikaali Hair ja Tampereen popteatterin tarina. Kirjapaino Painokotka.

Vintage Guitar Magazine. 2020. Maestro fuzz-tone. Verkkosivusto. Luettu 31.8.2020.
<https://www.vintageguitar.com/17397/maestro-fuzz-tone/>

LIITTEET

Liite 1. Godspell-musikaalin Finale-kappaleen nuotti

Godspell

18

Finale

Dirge Rock ♩ = 70

ELECTRIC:

unison bends

ff

1 2 3 4

Bm7 Solo G A F#m7 End Solo

5 Freely; a little slower (Keep Gtr. on) 4

Oh, God, I'm bleed - ing...

5-8

Gtr 2

9 Oh, God, you're bleed - ing.

Gtr 2

14 Oh, God, I'm dy - ing...

Gtr 2

18 Oh, God, I'm dy - ing.

Gtr 1

23 Solo Bm *ff* loco GMa7 A

Gtr 1

26 F#m D#m E

Gtr 1

29 (switch to ACOUSTIC)

32 - 56

ACOUSTIC (top two strings open)
Capo 2 B2 (Gentle strum)

Gtr 1

57 *p* B2 Bsus *sim.* B2 Bsus

Gtr 1

61 B2 Bsus B2 Bsus B2 (move capo to 6)

Finale

Gtr 1

65

Gtr 1

69

Finger Style
Capo 6

A^b

$E^b m 7 (add 4)$

Gtr 1

73

A^b

$E^b m 7 (add 4)$

Gtr 1

77

A^b

$E^b m 7 (add 4)$

Gtr 1

81

A^b

$E^b m 7 (add 4)$

to Electric

Gtr 2

84

ELECTRIC: "OVERDRIVE"

$B/F\#$ $E/G\#$ $B/F\#$ $E/G\#$ $B/F\#$ $E/G\#$ $B/F\#$ $E/G\#$

Gtr 2

87

$B/F\#$ $E/G\#$

Gtr 2

91

Gtr 2

95

Gtr 2

99

Gtr 2

103

Gtr 2

106

δ^{100}

3

Liite 2. Linkki "Godspell delay-kitaraefektit" videotallenteeseen

<https://youtu.be/r3SUvnJ7JdE>

Liite 3. Linkki "Alas For You" videotallenteeseen

<https://youtu.be/-sj5oLP-mQE>

Liite 4. Linkki "Aquarius" videotallenteeseen

<https://youtu.be/Qg-PHHeGTSk>

Liite 5. Linkki "Hair-kitaraefektit" videotallenteeseen

https://youtu.be/VlaejKBu_BQ